

Zó slim en dan toch problemen?

Hoogbegaafd zijn is mooi, maar leidt niet altijd vanzelf tot goede studieprestaties of tot een gelukkig leven. We zien nogal eens studievertraging of uitval die te voorkómen zouden zijn wanneer zowel de student als diens omgeving meer kennis van en aandacht heeft voor de kenmerken en behoeften van de hoogbegaafde. Hoewel er nog niet veel wetenschappelijke gegevens over deze doelgroep zijn, kunnen we op basis van praktijkervaringen toch informatie en een aantal adviezen geven die voor studenten in het WO en HBO van belang zijn.

Wat is hoogbegaafdheid?

In de vele definities die bestaan komt naast andere kenmerken altijd het hebben van een hoge intelligentie voor. Bij het IHBV hanteren we de omschrijving die in 2008 via een Delphi studie door een panel van twintig Nederlandse deskundigen is opgesteld:

Een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij schept plezier in creëren.

Kooijman-van Thiel, M. (red.) 2008

Herkennen van hoogbegaafdheid

Herkennen van de eigen hoogbegaafdheid is niet altijd makkelijk. Uit de praktijk weten we dat de volgende gedachten nogal eens voorkomen bij hoogbegaafde studenten (Nauta & Heldens, 2012). Deze gedachten zijn zeker geen bewijs voor hoogbegaafdheid, ze zijn een indicatie om dit nader te verkennen.

- Ik had veel meer verwacht van mijn studie, is dit het nu?
- Ik zou veel meer verdieping willen, waarom is die er niet?
- Waarom mag ik mijn vragen niet stellen?
- Hoe kan het dat de professor/docent mij bedreigend vindt?
- Is deze professor/docent misschien dom?
- Ik voel me anders dan andere studenten; wat is er toch met me aan de hand?
- Ik voel me onzeker over mijn capaciteiten; waarom?
- Ik haal de tentamens niet, terwijl ik de stof wel beheers; hoe kan dat?
- Waarom stellen ze bij tentamens zulke domme vragen?
- Waarom heb ik zo'n moeite met keuzes maken?
- Waarom heb ik geen motivatie om deze studie af te ronden?

Misschien weet je van jezelf dat je hoogbegaafd bent. Dat betekent niet dat er geen knelpunten kunnen ontstaan. Soms schamen hoogbegaafden zich er voor om hun hoogbegaafdheid te noemen bij docenten en studieadviseurs, of ze twijfelen aan hun intelligentie als het studeren niet 'vanzelf' gaat. Door verschillende factoren laten niet alle hoogbegaafden goede studieprestaties zien en zijn ze niet altijd gelukkig.

Anders zijn

Veel hoogbegaafden voelen zich al jong 'anders'. Dit heeft o.a. te maken met hun snelle denken en hun manier van waarnemen en analyseren. Wanneer zij of hun ouders niet weten dat het om hoogbegaafdheid gaat, dan kan dat leiden tot een gevoel van vervreemding, eenzaamheid en soms tot psychische problemen. Het is voor hoogbegaafden, net zoals voor anderen, belangrijk om met mensen op hun eigen ontwikkelingsniveau te praten en vriendschappen te sluiten. Dat kan eenzaamheid en ongelukkig zijn voorkomen.

Leren (en) studeren

Een hoogbegaafde die met een studie begint, heeft daar vaak hoge verwachtingen van. Misschien zijn er in het HBO, en mogelijk nog vaker in het WO, gemiddeld meer hoogbegaafde studenten en docenten dan in het voortgezet onderwijs, maar ook daar zijn ze de uitzonderingen. Daarnaast hebben hoogbegaafden vaak een andere leerstijl dan gemiddeld (Van de Ven & Nauta, 2012): ze hebben vooral behoefte aan inzicht en verdieping. Reproductie vinden ze lastig, terwijl ze wel graag leren op basis van inzicht.

Ze hebben niet altijd voldoende effectieve studievaardigheden en metacognitieve vaardigheden ontwikkeld (Veenman, 2012). Ook bij hoogbegaafden kunnen faalangst en psychische problemen voorkomen. Dyslexie en dyscalculie kunnen worden gemaskeerd door hoogbegaafdheid, en pas in de studie tot problemen leiden.

Aanbevelingen

- Ook voor studenten herkenbare verhalen en tips over het omgaan met hun talenten en eventuele problemen zijn te vinden in het boek 'Hoogbegaafde pubers onderweg naar hun toekomst' (Breedijk & Nauta, 2012).
- Heb je leer- en/of studieproblemen, breng die dan met bijv. een studieadviseur of studentendecan goed in kaart en pak ze gericht aan. Denk aan het leren omgaan met faalangst en het aanleren van metacognitieve vaardigheden, zoals planning en reflectie op je manier van studeren.
- Informeer of aan jouw instituut iets voor hoogbegaafden wordt aangeboden. Neem zelf het initiatief om jezelf uit te dagen en te ontplooien. Je mag in principe overal gratis vakken volgen: maak daar gebruik van! Overleg vooraf met de docent of studieadviseur over de mogelijkheden.
- Sommige hoogbegaafde studenten voelen zich beter thuis in het meer praktische HBO dan in het WO.
- *Honours programs* zijn voor sommigen geschikt, voor anderen niet. Verken zelf wat je leuk vindt. Je kunt ook gewoon vakken erbij doen zoals b.v. filosofie. En ook buiten het onderwijs is verdieping mogelijk: in sport, muziek of vrijwilligerswerk.
- Sommige hoogbegaafde studenten hebben meer aan een algemene basisopleiding, zoals een aantal hogescholen en University Colleges die bieden. Die biedt de mogelijkheid om een specifiekere keuze een poos uit te stellen.
- Gebruik je 'HB-antenne' om erachter te komen waar de hoogbegaafden zitten (docenten en andere studenten) en welke studies meer hoogbegaafden trekken.
- Wanneer je hulp zoekt vanwege psychische problemen, bevelen wij aan om in eerste instantie te denken aan coaching of counseling bij het leren omgaan met je eigen hoogbegaafdheid. Om kosten te vermijden, kun je ook vragen om een verwijzing naar een psychotherapeut of psychiater met kennis van hoogbegaafdheid.
- Op www.ihbv.nl staat een actuele lijst van in hoogbegaafdheid gespecialiseerde coaches.
- Op HB-Forum.nl is een actieve club jongeren. In verschillende steden bestaan HB-café's (zie www.ihbv.nl). Er zijn Facebookgroepen, [peers2gather](https://www.facebook.com/peers2gather) en [Mensa](https://www.facebook.com/Mensa).

Referenties:

- Breedijk, J. & Nauta, N. Hoogbegaafde pubers onderweg naar hun toekomst. Amsterdam, Pearson, 2012.
- Kooijman - van Thiel, M.B.G M. (red). Hoogbegaafd. Dat zie je zó! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden. Ede: OYA, 2008.
- Nauta N. & Heldens, L. Aandacht voor hoogbegaafde studenten. Modulair (Open Universiteit) 3 februari 2012, 8-9.
- Veenman, M. Metacognitie, 2012: www.iclon.leidenuniv.nl/vwo-wo/pre/nieuws/metacognitie.html
- Ven, R. van de Ven & Nauta, N. Hoogbegaafde Volwassenen en hun voorkeursleerijl. Publicatie website IHBV. 2012.